

100 DE ANI DE ACTIVITATE MUZEALĂ LA TIMIȘOARA

Comemorarea, în 13 și 14 ianuarie 1973, a împlinirii a 100 de ani de când, odată cu înființarea Societății de arheologie și istorie din Banat, au fost puse bazele mișcării muzeistice din această parte a țării, a constituit o sărbătoare pentru muzeografia românească.

De la primul obiect muzeal — o cărămidă romană dăruită, în 1872, de un elev rămas anonim — pînă la reorganizarea, astăzi, pe baze moderne a unor secții, la înființarea unor noi unități și la perspectivele ce se deschid muzeelor din județul Timiș, numeroși vorbitori au trecut în revistă rodnică și ades frămîntata istorie a acestui secol.

La ședința festivă din dimineața zilei de 13 ianuarie, în cadrul căreia Muzeului Banatului i-a fost conferit Ordinul „Meritul cultural” clasa I, au participat tovarășii Mihai Telescu, membru supleant al Comitetului Executiv al C.C. al P.C.R. prim secretar al Comitetului județean de partid, președintele Consiliului popular județean, Ion Iliescu, membru supleant al Comitetului Executiv al C.C. al P.C.R., secretar al Comitetului județean de partid, acad. prof. Constantin Daicoviciu, membru al Consiliului de Stat, directorul Muzeului de istorie al Transilvaniei, prof. dr. doc. Ioan Anton, membru al Consiliului de Stat, rectorul Institutului politehnic „Traian Vuia” din Timișoara, Tamara Dobrin, vicepreședintă a Consiliului Culturii și Educației Socialiste, Vasile Daju, prim vicepreședinte al Consiliului popular județean, George Micota, prim secretar al comitetului municipal de partid, primarul municipiului Timișoara, activiști de

partid și de stat, directorii unor muzee și complexe muzeistice din țară, numeroși muzeografi din județ și din țară, reprezentanți ai presei centrale și locale, cadre didactice, oameni ai muncii, studenți.

În cuvîntul său, tov. Mihai Telescu amintea că, înaltele distincții acordate muzeului și unor muzeografi „reprezintă un act de prețuire din partea conducerii de partid și de stat a muzeului timișorean, lăcaș de cultură de valoroasă tradiție, chemat să aducă în anii ce vin o contribuție din ce în ce mai mare la viața culturală a Banatului și a întregii țări, la îndeplinirea unora dintre cele mai înalte funcții culturale și educative, menite să influențeze gândirea și sensibilitatea constructorilor societății socialiste”.

După ce a evocat locul ocupat timp de decenii de muzeul timișorean ca instituție de cultură, crearea în jurul său a unei adevărate rețele muzeale și activitatea lor educativă, vorbitorul a schițat și unele din sarcinile ce stau în fața acestuia la începutul celui de-al doilea veac al existenței: dezvoltarea și îmbogățirea Secției de istorie contemporană, „continua modernizare și organizare pe baze științifice a tuturor secțiilor, la nivelul cerințelor muzeografiei moderne, inițierea și organizarea unor noi puncte muzeale și case memoriale legate de numele unor personalități care au trăit și creat pe aceste locuri, ca Ion Vidu, Sabin Drăgoi, Tiberiu Brediceanu, Tichindeal ș.a.”. Acestea trebuie realizate concomitent cu „îmbogățirea colecțiilor, punerea mai bine în valoare a fondurilor de documente, obiecte și opere de artă” și „dublarea de o susținută muncă de

... cercetare științifică, efectuată de toate secțiile, în colaborare cu Institutul de cultură și artă... astfel încât să se afirme tot mai riguros activitatea de cercetare pe plan național”.

Tov. Marius Moga, directorul Muzeului Banatului, a prezentat o scurtă trecere în revistă a istoriei muzeului sărbătorit și a evocat figuri luminoase din trecutul acestuia: omul de cultură Sigismund Ormos, savantul Dionisie Lintia, ilustrul cărturar Ioachim Miloia, pictorul Aurel Clupe.

Cuvinte de salut au fost adresate de tov. Tamara Dobrin, în numele Consiliului Culturii și Educației Socialiste, de acad. Constantin Dalcoviciu, de prof. dr. Florian Georgescu, directorul Muzeului de istorie al R. S. România, de Ioan Arhip, directorul Complexului muzeistic Iași, de dr. doc. Aurelian Popescu-Gorj, șef de secție la Muzeul „Grigore Antipa” din București, și de I. D. Suci, din partea Institutului de istorie „Nicolae Iorga” din București.

Ședința festivă a fost urmată de câteva importante vernisaje.

Astfel, Secția de artă a Muzeului Banatului, adaptată în localul elegant, complet renovat, din Bul. Victoriei nr. 46, a fost restructurată din punct de vedere al concepției expoziționale și s-a îmbogățit în același timp cu o nouă sală de expoziții temporare plasată în subsolul, cu mult gust reamenajat, al clădirii.

Aceleași secții îi aparține și noua expoziție cu caracter retrospectiv, *Arta plastică în Banat*, organizată la sediul muzeului, în castelul Huniade, expoziție ce oglindește evoluția picturii și sculpturii prin operele artiștilor de pe aceste meleaguri, începând de la Nicolae Popescu, Ion Zalcu și Anselm Wagner până la Ștefan Bertalan, reprezentant al contemporanului „Grup Sigma”.

Noua expoziție de bază a Secției de etnografie, recent mutată în unul din bastioanele Cetății Timișoarei, prezintă valoroase piese din colecțiile muzeului alcătuite în ultimii ani, dar și obiecte achiziționate cu trei decenii în urmă. Foarte frumoase sînt piesele de lemn, ca și cilimurile și ponievile, unele din secolul trecut, dateate, lucrate din lînă colorată vegetal. În cadrul sectorului de port popular sînt prezentate costume românești din județele Timiș și Caraș-Severin, de o rară bogăție ornamentală și coloristică, ca și costumele naționalităților conlocuitoare: germani, sîrbi, unguri, bulgari.

Un spațiu larg este afectat ceramicii bănățene, în forma și decorul căreia s-au perpetuat tradiții ale ceramicii daco-romane; este ilustrată producția centrelor de la Biniș, Birchiș etc., de la oalele de mari proporții, decorate cu brîu alveolar de veche tradiție pînă la ucișoarele, străchinele și cănuțele de uz zilnic.

În după-amiaza zilei de 13 și în dimineața celei de 14 ianuarie, a avut loc sesiunea de comunicări științifice, desfășurată pe secții — istorie, etnografie, artă, științele naturii — la care au participat muzeografi și alți cercetători științifici din Timișoara și din țară.

La Secția de istorie, comunicările au fost ținute pe teme de arheologie, istorie medie, istorie modernă și contemporană.

Participanții, alți cei din orașele bănățene cit și cei din alte centre ale țării, și-au axat comunicările — multe dintre acestea reale contribuții în domeniu — pe problemele Banatului.

Am reținut în mod deosebit comunicarea acad. prof. Constantin Dalcoviciu, *Unitatea limbii române. Dovezi lingvistice și arheologice*, pe cea a muzeografilor timișoreni Ortansa Radu, A. Resch și C. Germann — *Plastica antropomorfă și zoomorfă de cultură Turdaș-Vintu*, Ion Stratan (Lugoj) — *Mormintul cu ocră, descoperit la Bodo, jud. Timiș*, Hadrian Dalcoviciu (Cluj) — *Numele Ulpiei Traiana*, Marius Moga — *O nouă unitate militară la Tibiscum*, Șt. Ferenczi (Cluj) — *Opinii noi privind limesul Daciei în Banat*. Comunicările dr. Traian Bunescu, Gavrilă Sarafolean și Dan Popescu au constituit contribuții importante la problematica istoriei contemporane a Banatului.

În domeniul muzeografiei reținem comunicarea *Cercetarea interdisciplinară, parte componentă a cercetării muzeografice*, autori: Solweig Lienert, Octavian Nicolau și Liviu Ștefănescu.

Ar fi de menționat că, deși nivelul general al comunicărilor a fost apreciabil, ar fi fost necesar mai mult timp atît pentru susținere cit și pentru discuții: cele două jumătăți de zi afectate la peste 40 de comunicări nu au permis asigurarea unui minimum de timp pentru dezbateri, ori, considerăm că mai mult decît în alte ocazii, la sesiunile de comunicări este mult mai importantă, decît comentariul amplu al autorului, discutarea colectivă a ipotezelor și tezelor propuse de acesta. Credem că s-ar fi câștigat timp pentru discuții, dacă comunicările ar fi fost susținute în cadrul unor subsecții: arheologie și istorie medie; istorie modernă și contemporană.

Sesiunea de comunicări la Secția de etnografie a avut o tematică variată, axată însă pe zona gazdă. Foarte utilă și interesantă ni s-a părut prezentarea — alături de istoricul Secției de etnografie de la Muzeul Banatului — a colecțiilor bănățene existente la alte muzee din țară: Muzeul satului, Muzeul Brukenthal, Muzeul etnografic al Transilvaniei.

Pornind de la o documentare istorică s-au adus contribuții cu privire la cunoașterea unor vechi centre de meșteșugari, ca de exemplu cojocarii din Lugoj (Rodica Viță—Lugoj) sau interpretarea datelor etnografice privind Banatul aflate în revista „Familia” din Oradea în intervalul 1865—1900 (Ioan Godea—Oradea). A fost prezentat portul popular, tipologic și documentar (Elena Secoșan — București), sau cu unele considerații privind influența model (Georgeta Stoica). Au fost prezentate și relațiile etno-culturale cu zonele învecinate, ca și capitolul de adîncă semnificație al credințelor și obiceiurilor populare, atît prin comunicări ca atare (Sanda Lăronescu — București, Rodica Ropot — Iași) ca și prin intermediul filmului etnografic (Vasile Crețu — Timișoara).

În cadrul *Secției de artă*, numărul comunicărilor a fost mai restrâns, dar ele au îmbrățișat o problematică largă axată numai pe aspecte locale, de ieri și de azi, ale artei bănățene: studii de istorie a muzeografilor (Stela Radu, Timișoara — *Sigismund Ormos. Contribuții la muzeografia bănățeană*), studii asupra unor valoroase piese din patrimoniul muzeului timișorean (Rodica Medeș, Timișoara — *Considerații asupra unor desene și gravuri din colecția Muzeului Banatului, legate de opera lui A. Dăres*; Annemarie Podlipny, Timișoara — *O pictură de Jan Fyt la Muzeul Banatului*) sau preocuparea pentru studierea patrimoniului total, înglobând și monumentele, reprezentată de comunicarea-fișă științifică de monument prezentată ca mostră de muzeografie timișoreni Adriana Buzilă și Nicolae Secară (*Repertoriul științific al monumentelor de arhitectură din jud. Timiș pînă în sec. XVIII*). În aceeași sferă se înscrie și comunicarea lui Viorel Țigu, Timișoara — *Grigorie zugravul. Contribuție privind icoanele bănățene din secolul XVIII*.

O altă temă importantă a unui grup de comunicări a constituit-o problematica legată de existența, în deceniile III—IV, a unei școli superioare

de artă la Timișoara și relevarea unor aspecte din viața și creația unora dintre reprezentanții ei: Alexandru Popp, Anastase Demian, Aurel Ciupe, Iuliu Podlipny, de către muzeografilor clujeni Gheorghe Mindrescu și Peter Kiss și de către profesorul din Iași, Ioan Popovici, fost elev al școlii.

Discuțiile au subliniat atât contribuția comunicărilor la studiul istoriei artelor în Banat, cât și necesitatea aprofundării cunoașterii tuturor aspectelor artei locale, de la cea medievală pînă la cea contemporană.

În cadrul *Secției de științele naturii* s-a constatat aceeași preocupare de abordare a aspectelor locale, bănățene, ale problemelor, cu atât mai mult cu cît marea majoritate a celor înscrise cu comunicări erau timișoreni. În acest context, sînt de menționate: Elena Stratul — *Analiza statistică a herbarului Muzeului Banatului și posibilitățile de valorificare a potențialului existent*, Nicolae Vlaicu — *Flora Banatului în contextul florei R. S. României*; Emil Nadra — *Completarea colecției ornitologice a Muzeului Banatului cu *Hirundo rupestris Scopoli*, specie nouă pentru ornitofauna României*.

Tereza SINIGALIA

EXPOZIȚIA JUBILIARĂ „MUZELE CAPITALEI LA A 25-A ANIVERSARE A REPUBLICII”

Deschisă la 19 decembrie 1972, sub auspiciile Comitetului de cultură și educație socialistă al municipiului București, expoziția — realizată de un colectiv de muzeografi, cu concursul tuturor instituțiilor muzeale din capitală — s-a situat în rîndul numeroaselor manifestări culturale prin care cel dintîi oraș al țării a sărbătorit 25 de ani de la proclamarea Republicii. Principalul obiectiv al expoziției, prima de acest fel realizată pînă acum, a fost acela de a prezenta într-o sinteză cît mai cuprinzătoare rezultatele cele mai semnificative obținute de specialiștii din muzeele bucureștene în ultimul sfert de veac, în condițiile calitativ superioare create muncii lor odată cu instaurarea unei forme de guvernămint corespunzătoare transformărilor revoluționare ale țării.

Pornind de la ideea continuității, a respectului față de tradiție și a valorificării creatoare a legatului muzeistic al trecutului Bucureștilor, dar, totodată, pentru a pune în lumină mai pregnant semnificația înnoirilor fundamentale realizate în anii Republicii, prima sală a expoziției a fost consacrată istoricului dezvoltării muzeelor bucureștene în perioada premergătoare lui August '44. Cu ajutorul unei selecții de fotografii și de documente de epocă, au fost subliniate etapele marcante ale acestui lent proces de dezvoltare: înființarea — în 1834 — a primului muzeu din capitală, Muzeul Național de la Colegiul Sf. Sava, din trunchiul căruia s-au desprins, 31 de ani mai tîrziu, trei impor-

tante unități muzeale cu profile distincte — Muzeu de științe naturale, cel de Antichități și Pinacoteca Statului; creșterea numerică și diversificarea muzeelor de-a lungul următorilor ani, consecință, în cea mai mare măsură, a inițiativei și activității pasionate a unor personalități luminate ale culturii românești, cărora expoziția le-a consacrat un capitol special. Legat de aceasta, a fost prezentată și importanța națională și internațională a unor muzee bucureștene-pilot, ca și valoarea teoretică și practică a celor dintîi noțiuni de muzeologie și a primelor publicații de specialitate.

Expunerea din prima sală, completată cu istoricul muzeelor capitalei în această perioadă și cu prezentarea unor reproduceri după gravuri și desene inspirate de Bucureștii perioadei 1834—1944, continuă cu imagini fotografice consemnînd distrugerile provocate muzeelor de bombardamentele hitleriste și se încheie cu sublinierea momentului istoric al actualului eliberator de la 23 August, căruia i-au urmat primele decrete privind reorganizarea pe baze noi a conținutului vieții muzeale.

La începutul celei de-a doua săli — consacrată în întregime relevării succesele muzeografiei bucureștene în cei 25 de ani sărbătoriți — o suită de capitole au menționat creșterea de 4 ori a numărului muzeelor deschise publicului și a spațiilor destinate expozițiilor permanente, creștere însoțită de aceea a numărului de specialiști (al căror total a sporit de 9 ori) și de aceea a patrimoniilor